

Але для успішного формування вміння застосовувати отримані навички у робочих ситуаціях людина має практикувати їх протягом усього навчання, оскільки вони мають тенденцію до зворотного розвитку. У теперішніх умовах «soft skills» не тільки доповнюють «hard skills» та створюють нові можливості, вони ще сприяють розвитку та формуванню професійності.

Безперервний розвиток нових технологій спонукає людей постійно працювати над собою, вдосконалюватися, опановувати додаткові навички та розвиватися в обраній професії. Відповідно навчальний процес теж необхідно змінювати, упроваджувати нові інтерактивні технології, спрямовані не лише на формування професіоналізму, а сприяти особистісному розвитку майбутніх фахівців, здатних швидко змінюватися, розвиватися, комунікувати, швидко вчитися, реагувати на нові виклики, експериментувати. Упровадження методик розвитку «soft skills» на всіх етапах професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування забезпечить більш високу якість роботи даної сфери та конкурентоспроможність наших випускників на ринку праці.

Список використаної літератури

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. – Випуск 65. «Торгівля та громадське харчування», що затверджено наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України 30.11.1999 р. N 918. Погоджений Міністерством праці та соціальної політики України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0918204-99>

2. Коваль К. О. Розвиток «SOFT SKILLS» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167

3. Сімакова І. О. Використання кейсового методу для навчання іншомовної професійно орієнтованої дискусії студентів інженерних спеціальностей. ВІСНИК НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. 2010. Вип. 3. С. 191–195.

4. Траєкторія розвитку «soft skills» у студентів факультету агротехнологій та екології як один з важливих чинників формування професійних навичок молоді / Іванова І. Є. та ін. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти* : зб. наук.-метод. праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного. Мелітополь, 2020. Вип. 24. С. 18-24.

5. 10000videosSoftSkills. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.thv.softskills&hl=u>

Олена ОДИНЕЦЬ

ПРОБЛЕМА КОЛЕКТИВНОГО ВИХОВАННЯ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ А. С. МАКАРЕНКА

Педагогічна спадщина Антона Семеновича Макаренка давно і заслужено стала класикою вітчизняної і світової педагогіки. Технологія жорсткого колективного виховання спиралася на радянську ідеологію. Хоча суспільний лад змінився, але технологія видатного педагога зберігає свою актуальність. Його теорія стала базою, яку цілком можна адаптувати і використовувати сьогодні. Величезна цінність теорії і практики А. С. Макаренка в тому, що він сформулював ряд важливих ідей в галузі педагогіки: зв'язок виховання з життям, багатосторонній вплив на відносини за допомогою діяльності, різноманіття внутрішньо колективних та міжколективних відносин. Ідеї Макаренка продовжують жити і розвиватися. Підтвердження тому – приклади сучасних освітніх установ, які успішно використовують елементи його технології. Спробуємо проаналізувати одні з ключових педагогічних ідей Антона Семеновича – ідею та практику колективного виховання.

Метод колективного виховання був вивчений педагогом на практиці в стінах трудової колонії для дітей-правопорушників ім. М. Горького (1920-1928 під Полтавою, з 1926 в Куряжі поблизу Харкова) і дитячій комуні ім. Ф. Е. Дзержинського (1927-35, в передмісті Харкова). Працю в трудовій колонії А. С. Макаренко описав у «Педагогічній

поемі» (1933-1935), а досвід діяльності комуни – у повісті «Прапори на баштах» (1938) та книзі «Марш 30-го року» (1932) [3, с. 67].

А. С. Макаренка під колективом розумів об'єднання людей для досягнення загальних цілей в суспільній праці – об'єднання, яке відрізняється певною системою повноважень і відповідальності, певним співвідношенням і взаємозалежністю окремих своїх частин [5, с. 49].

У педагогічній творчості А. С. Макаренка, безумовно, була представлена досить чітка педагогічна система. Так, в основі розуміння виховного колективу лежали дві групи положень. Перша група розкривала теоретичні аспекти осмислення названого феномену: що таке колектив, його ознаки, рівні розвитку колективу, різновиди, зв'язок одного колективу з іншим, система засобів, методів і форм його розвитку. Друга група включала технологічні аспекти формування не тільки дитячого, а й дорослого, педагогічного колективу. Тут можна виділити такі ідеї педагога, як мета виховання, принципи організації і діяльності колективу, методика виховання окремих якостей людини і колективу в цілому, «виращування» органів самоврядування, формування свідомої дисципліни, заохочення і покарання, культивування позитивних традицій, педагогічну майстерність і педагогічну техніку. Навіть просте перерахування розглянутих аспектів становлення і розвитку колективу яскраво ілюструють тезу про системність педагогічного потенціалу А. С. Макаренка. В ряду названих розробок великого педагога, безумовно, велике значення мають відкриті їм закони розвитку виховного колективу. У цьому ряді необхідно виділити Закон паралельної дії і другий – Закон перспективних ліній [2, с. 83].

Розмірковуючи про виховання, А. С. Макаренко вважав, що мотивувати окрему особистість можна через вплив на колектив, членом якого є ця індивідуальність. Треба звернути увагу на те, що спочатку ідею паралельної дії великий педагог розумів більше, як формування виховного колективу, який впливає на окрему особистість. Індивід же визначався активною одиницею, яка є суб'єктом формування колективу. Він говорив: «Ми маємо справу тільки з колективом. Ми з особистістю не маємо справи» [5, с. 63]. Тому такий вплив називався «колективним». Але з часом педагог змінює своє ставлення до цього питання. Він стверджує, що «перехід від колективного впливу, від організації колективу до особистості, до організації особистості особливим способом мною в перші роки мого досвіду був зрозумілий помилково» [8, с. 297].

В результаті А. С. Макаренко приходив до ідеї впливу на особистість з метою впливу на колектив. Таким чином він приходив до думки про дуальність впливів: колективу на особистість і особистості на колектив. Великий педагог вплив на людину з метою коригування колективу називав «педагогікою індивідуальної дії» [8, с. 298].

Ідея паралельної дії полягає в тому, що педагоги, саме у множині, як стверджував Антон Семенович, повинні впливати і на колектив, і на особистість. При правильній організації подібної «дії» і колектив, і кожна окрема особистість стають факторами, а точніше суб'єктами виховання один одного [4, с. 65].

Наступним важливим відкриттям педагога є закон перспективних ліній або, як він його називав, «закон руху колективу». З цього приводу у своїй «Педагогічній поемі» він говорить наступне щодо окремого виховання: «Виховати людину – значить виховати у неї перспективні шляхи. Методика цієї роботи полягає в організації нових перспектив, у використанні вже наявних, в поступовій підстановці цінніших» [6, с. 352]. Ця ж логіка стає підставою в організації життєдіяльності всього колективу. Розмірковуючи про це, педагог-класик виділяє близьку, середню і далеку перспективу, які розрізняються за принципом значущості події і, головне, за характером «віддаленості в часі».

Одним з найважливіших законів розвитку колективу А. С. Макаренко вважав «закон руху колективу». Тобто, якщо колектив досяг поставленої мети, а нових перспектив перед собою не поставив, в такому випадку настає самозаспокоєння, тобто

немає більше прагнення рухатися вперед. В даному випадку немає руху вперед у учасників колективу. Автор «Педагогічної поеми» говорить, що колектив завжди повинен жити напруженим життям, прагненням до поставленої мети. Відповідно до цього він висунув і розробив важливий принцип, який назвав «системою перспективних ліній». Виховати людину – значить виховати у неї перспективні шляхи, по яких розташовується її майбутня радість.

Також у своїй теоретико-практичній діяльності А. С. Макаренко виділив три стадії розвитку колективу: перша – становлення колективу [7, с. 55]. На цій стадії колектив виступає метою вихователя, який прагне створити з групи колектив, тобто таку соціально-психологічну спільність, де відносини учнів визначаються змістом їхньої спільної діяльності, її завданнями, цілями, цінностями. Педагог виступає організатором, який встановлює вимоги. Завдяки цим вимогам колектив стає згуртованим, так як має спільну мету, діяльність і організацію.

Друга стадія – стабілізація культури колективу. До цього часу колектив стає цілісною системою. Він уже може вимагати певних норм поведінки, таким чином, можна сказати, що вимоги розширюються. Мета педагога на цій стадії – максимально використовувати можливості колективу для вирішення завдань, які створюються. Тільки тут колектив досягає рівня свого розвитку як суб'єкта виховання, в результаті чого і стає можливим цілеспрямовано використовувати його в цілях індивідуального розвитку кожного окремого учня. Також колектив стає засобом розвитку соціально важливих якостей особистості. Але розвитку не може бути без подолання протиріч: між колективом і окремими учнями, між загальними та індивідуальними перспективами, між нормами поведінки колективу і нормами, що складаються стихійно в групі. На цій стадії посилюється вплив активу, де вимоги виходять не тільки з боку вихователя, а й з боку вихованців [1, с. 7].

Третя стадія називається розквітом колективу. На цьому етапі колектив має досягнутий рівень вихованості, стійкі погляди, звички. З'являється цілісна моральна особистість. Колектив перетворюється в інструмент індивідуального розвитку кожного з його членів. Основні ознаки даної стадії – загальний досвід, однакові оцінки подій. На цьому етапі складаються органи самоврядування, колектив стає здатним вирішувати найрізноманітніші навчальні, господарські, культурні та інші питання. Формуються вимоги, що пред'являються окремому учневі, які виходять від усього колективу.

Загалом А. С. Макаренко розробив закінчену теорію організації і виховання дитячого колективу і особистості в колективі і через нього. Головним завданням він бачив виховну роботу в правильно організованому колективі. Досліджуючи його виховну сутність, педагог підкреслив, що справжній колектив повинен мати спільну мету, займатися різнобічною діяльністю і в ньому повинні бути органи, що направляють його життя і роботу. Він вперше сформулював і науково обґрунтував вимоги, яким повинен відповідати педагогічний колектив виховного закладу, і правила його взаємовідносин з групою вихованців. Принадність керівництва колективом, на його думку, полягає в тому, щоб захопити спільною метою, яка вимагає певних зусиль, праці і напруги. В цьому випадку буде більше задоволення від досягнення поставленої мети.

Таким чином, видатний педагог відводив колективу важливу роль у навчальному процесі як важливому фактору виховання та формування особистості. А. С. Макаренко в ньому побачив силу, яка могла б сприяти формуванню особистості. У такому колективі формується гармонійно розвинена особистість. Теоретико-методологічний принцип взаємодії колективу та особистості є основою всієї педагогічної творчості А. Макаренка. Створюючи колектив, він насамперед скрупульозно вивчав кожного новоприбулого, уважно стежив за його формуванням, психологією, поведінкою. Лише глибокі знання та самовіддана праця всього педагогічного колективу на чолі з А. С. Макаренко дали змогу отримати бажані результати.

Список використаної літератури

1. Алдакімова О. В. Использование исторического наследия А. С. Макаренко в современном образовании / О. В. Алдакімова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка – 2013. – № 7. – С. 6-10
2. Гетманець М. Ф. Статті о Макаренко педагоге и писателе. – Харьков: Майдан, 2013. – 170 с.
3. Гриб В. «Колективне виховання» А. С. Макаренка як один із універсальних методів корекції важковиховуваності учнів різного віку / В. Гриб // Витоки педагогічної майстерності. – 2016. – Випуск 17. – С. 65-72
4. Коваль І. Проблема виховання колективу й особистості в творчості А. С. Макаренка та їх роль у навчально-виховному процесі МВС України (до 90-ліття від дня смерті) / І. Коваль, М. Коваль // Вісник Національного університету Львівська політехніка. Юридичні науки. – 2019. – № 22. – С. 63-73
5. Макаренко А. С. Вибрані педагогічні твори. Статті, лекції, виступи / А. С. Макаренко. – Харків: Радянська школа, 1947. – 284 с.
6. Макаренко А. С. Педагогическая поэма [Текст] / А. С. Макаренко / Сост., вступ. ст., примеч., пояснения С. Невская – М.: ИТРК., 2003. – 736 с.
7. Пшенична Л. В. Педагогічні ідеї А. С. Макаренка в практику сьогодення / Л. В. Пшенична // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології – 2013. – № 4 (30). – С. 53-63
8. Сараєва О. Погляди А. Макаренка на формування дитячого колективу в світлі сучасних підходів / О. Сараєва // Витоки педагогічної майстерності. – 2013. – Випуск 11. – С. 295-299

Оксана МАКСИМЕНКО

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Через карантин, запроваджений в Україні для запобігання поширення та профілактики коронавірусу, також відомого як COVID-19, були закриті не лише міжнародні та внутрішні рейси та кордони, але й навчальні заклади з 12 березня 2020 року переведені на дистанційне навчання.

Дистанційна освіта – це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь який зручний час. Положення про дистанційну освіту та Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні регулює права та обов'язки учасників навчального процесу [2].

Дистанційне навчання означає індивідуальний процес набуття знань, умінь, навичок та способів здійснення пізнання людини, який часто відбувається через опосередковану взаємодію віддалених учасників навчального процесу в конкретному середовищі, яке функціонує на основі найсучасніших технологій в галузі психології, педагогіки та інформації та спілкування.

Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом використання найсучасніших стандартів інформаційних технологій та комунікацій освіти відповідно до державних стандартів освіти; відповідно до програм для громадян до вступу до навчальних закладів, іноземного навчання та підвищення кваліфікації персоналу.

Завдання дистанційного навчання – надати громадянам можливість реалізувати своє конституційне право на освіту та здобуття професійної кваліфікації, вищу освіту незалежно від статі, раси, національності, соціального статусу та власності, статі та трудової етики, світогляду, партій, релігії, стану здоров'я, та умов, де вони живуть у міру своїх можливостей.

Для забезпечення дистанційного навчання студентів навчальний заклад має створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси, які мають значення для верифікації навчального процесу [4].

Для вдосконалення навчально-виховного процесу головним завданням є зосередження уваги на системах дистанційного навчання під час карантину, які широко поширені у всьому світі [3].